

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Министерство образования и науки Республики Дагестан

АМР "Кумторкалинский район"

МКОУ "Темиргоевская СОШ"

РАССМОТРЕНО

На заседании ШМО

Хангишиева С.З.
Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

СОГЛАСОВАНО

Зам директора по УВР

Салаватова З.М.
Протокол №1 от «26» 08
2023 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор

Магомедова Н.М.
Приказ №42 от «26» 08
2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родного (авар.) языка»

для обучающихся 6 класса

с. Темиргое 2023г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА ПО РОДНОМУ ЯЗЫКУ (АВАР.)
ДЛЯ 6 КЛАССА
НА 2023-2024 ЦІАЛУЛ СОН**

1. Программаялъе баян

Жакъасеб школалда т1адаб борч ккола г1ун бач1унеб г1елалъе гъваридаб ва шулияб г1елмияб лъай кьей, гъеб жидер практикалъул х1алт1изабизе ругъун гъари, дунялалдехун материалистияб бербалагьи лъугъинаби.

Гъеб масъала г1умруялде бахъинабиялъул к1удияб бак1 ккола рахъдал мац1алъ.

Миллиял школазда рахъдал мац1 малъиялъул аслияб мурад буго бац1ц1адаб литературияб мац1алда жидерго пикру эркенго загъир гъабизе ц1алдохъаби ругъун гъари (бицунги, хъванги),

Мац1 берцин гъабудеб алаталдаса пайда боси, миллияб художествияб ва г1елмияб литература ц1али ва бич1ч1и.

Авар литературияб мац1алъул кьуч1 ккола болмац1, амма литературияб мац1 бечелъизе к1вар бугеб маг1данлъун ккола киналго диалектал ва наречиял. Цогидал мац1азго г1адин авар мац1алъги г1аммаб куцалда т1олго маг1арулазул рух1ияб бечелъи жанибе бачуна.

Классазда авар мац1алъул курсалъул г1уц1и

Рахъдал мац1алъул программаялда рекъон, 6 классазда ц1алдохъабазда малъизе ккола фонетика, графика, лексика, раг1и лъугъин, грамматика (морфология, синтаксис). Гъединго ц1алдохъабазда лъазе ккола стилистикаялъул ва

мац1алъул х1акъалъулъ г1аммал г1елмиял баянал. Ц1алдохъаби ругъунлъизе ккола бит1ун хъвазе, бит1ун ц1ализе, калам г1уц1изе ва лъалхъул ишараби лъезе.

Задачал: Авар мац1 школалда лъазабиялда цереч1арал масъалабилъун ккола: ц1алдохъабазул к1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби, пасих1го ц1али камиллъизаби ва каламалъул культура борхизаби.

Мурад: Школалда авар мац1 малъиялъул мурад буго: ц1алдохъабазе фонетикаялъул, лексикаялъул, раг1и лъугъиналъул ва хисиялъул, грамматикаялъул, стилистикаялъул х1акъалъулъ лъай щвей, жамг1ияб г1умруялда жаниб гьелъул к1варалъул х1акъалъулъ баянал къей, бит1унхъваялъул ва лъалхъул ишараби камиллъизари, лъималазул раг1ул нахърател бечелъизаби.

2.Содержание

- 1 Авар мац1алъул х1акъалъулъ къокъаб баян 1
- 2 Лексика ва фразеология. 5 абилеб классалда малъараб лексика такрар гъаби 1
- 3 Киназго х1алт1изарулел раг1аби. Диалектикиял ва пишачилъиялъул раг1аби 1
- 4 Цогидал мац1аздаса рач1арал раг1аби. Ц1иял ва басралъарал раг1аби 1
- 5 Сочинение Муг1рузда бет1ербахъи 1
6. Раг1и лъугъин. 1
7. К1иго раг1и, яги к1иго къибил жубан раг1аби лъугъин. 1
8. Цо каламалъул бут1а цогиялъул бак1алда х1алт1изаби 1
9. Изложение. Руз 1
10. Морфология вабит1унхъвай. Предметияб ц1ар. 1

11. Бак1алъул падежал 1
12. Предметияб ц1аралъул г1емерлъул форма 1
13. Предметияб ц1аралъул суффиксал 1
14. Журарал предметиял ц1арал ва гъезул бит1унхъвай 1
15. Контролияб диктант «Юсуп» 1
16. Предметияб ц1аралъул морфологияб разбор. 1
17. Прилагательное 1
18. Качествиял прилагательнаял 1
19. Прилагательнаял лъугъунеб куц. 1
20. Сочинение «Нижер хъизан» 1
21. Рик1к1ен. Рик1к1еналъул г1уц1и. 1
22. Рик1к1еналъул разрядал 1
23. Иргадул рик1к1ен 1
24. Рик1к1енал падежазде свери 1
25. Ц1арубак1. 1
26. Ц1арубак1азул бит1унхъвай 1
27. Причастиялъул маг1на 1
28. Изложение «Имам Шамиль» 1

- 29. Причастияб сверел 1
- 30. Причастиялзул заманаби 1
- 31. Деепричастие. 1
- 32. Контролияб диктант. Бобр 1
- 33. Деепричастияб сверел 1
- 34. Такрар гъаби 1

3.Метапредметиял хіасилал

1. Ціалиялзул мурадал ва масъалаби цере лъезе ва гьел тІуразариялзулкъагІидаби ралагъизе бажари.
2. Цебе лъураб масъалаялде ва гьеб масъала тІубазабиялзул шартІаздебалагъун, жиндирго ціалиялда рухъарал ишазе къимат кьезеги, гьезда хадубхал кквезеги, гьезул план гъабизеги бугеб бажари лъугъинаби.
3. Информация кьезе ишараялзулгин символикиял алатаздаса пайдабоси.
4. Хурхен гъабиялзул, ай бухъеналзулал ва нахъгІунтІиялзулалмасъалаби тІуразе, каламалзул алатал жигаралда хІалтІизари.
5. Информация балагъиялзул (баян кьолел тІахъаздаса), гьеббакІариялзул, гьелда тІад хІалтІиялзул, гьелзул анализ гъабиялзул, гьебгІуціиялзул ва кьеялзул, гьелзул магІна бичІіизабиялзул батІи-батІиялкъагІидаби хІалтІизари.
6. Цере лъурал мурадазда ва масъалабазда рекъон, батІи-батІиялстилалзул ва жанразул текстал бичІіун ціализе бажари.

7. Цо чѳванкѳотларал предметметал дандекквезеги, гѳезул анализ васинтез гѳабизеги, гѳел гѳаммлѳизаризеги, кинал ругониги гѳаламатаздальунтѳелазде рикѳизеги, цоцада релѳлѳинаризеги, гѳиллаялѳулабгин цѳлех-рехалѳулаб бухѳен чѳезабизеги, гѳезда тѳаса пикру загѳир гѳабизеги бажари, ай логикият хѳалтѳаби гѳаризе лѳай.
8. Накѳиталѳе гѳахѳаллѳи гѳабулев чѳиясухѳ гѳенеккизеги, диалогалѳулѳгѳахѳаллѳизеги, батѳи-батѳиял пикраби рукѳиналѳе ва щѳибасул жиндиргохасаб пикру загѳир гѳабизе ихтияр букѳиналѳе мукѳурлѳизеги, жиндиргопикру загѳир гѳабизеги, гѳелѳие далил бачинегѳи разилѳи.
9. Гѳаммаб мурад цебе лѳезеги гѳеб тѳубазабиялѳул нухал ралагѳизегибажари; цадахѳ гѳабулеб хѳалтѳи щѳибасда гѳоркѳоб бикѳизе, кѳотѳи-кѳайгѳабизеги, цадахѳаб хѳалтѳулѳ цоцазда хадуб хал кквезеги, данд рекѳонкколеб хѳалалѳ жиндир ва сверухѳ ругезул хѳвада-чѳвадиялѳе кѳимат кѳезегибажари.
10. Лѳилниги рахѳ кквечѳого, щѳивас загѳир гѳабураб пикругѳихѳисабалде босун, дагѳба-рагѳи кѳотѳизе бажари.

4. Цѳалул тематѳикият план:

№	ДАРСИЛ ТЕМА	Сагѳат
1	Авар мацѳалѳул хѳакѳалѳулѳ кѳокѳаб баян	1
2	Лексика ва фразеология. 5 абилеб классалда малѳараб лексика такрар гѳаби	1
3	Киназго хѳалтѳизарулел рагѳаби. Диалектикият ва пишачилѳиялѳул рагѳаби	1
4	Цогѳидал мацѳаздаса рачѳларал рагѳаби. Цѳиял ва басралѳарал рагѳаби	1
5	Сочинение Мугѳрузда бетѳербахѳи	1
6.	Рагѳи лѳугѳин.	1

7.	К1го раг1и, яги к1го кьибил жубан раг1аби лъугьин.	1
8.	Цо каламалъул бут1а цогиялъул бак1алда х1алт1изаби	1
9.	Изложение. Руз	1
10.	Морфология вабит1унхъвай. Предметияб ц1ар.	1
11.	Бак1алъул падежал	1
12.	Предметияб ц1аралъул г1емерлъул форма	1
13.	Предметияб ц1аралъул суффиксал	1
14.	Журарал предметиял ц1арал ва гъезул бит1унхъвай	1
15.	Контролияб диктант «Юсуп»	1
16.	Предметияб ц1аралъул морфологияб разбор.	1
17.	Прилагательное	1
18.	Качествиял прилагательнаял	1
19.	Прилагательнаял лъугьунеб куц.	1
20.	Сочинение «Нижер хъизан»	1
21.	Рик1к1ен. Рик1к1еналъул г1уц1и.	1
22.	Рик1к1еналъул разряда	1
23.	Иргадул рик1к1ен	1
24.	Рик1к1енал падежазде свери	1
25.	Ц1арубак1.	1
26.	Ц1арубак1азул бит1унхъвай	1
27.	Причастиялъул маг1на	1
28.	Изложение «Имам Шамиль»	1
29.	Причастияб сверел	1
30.	Причастиялъул заманаби	1
31.	Деепричастие.	1
32.	Контролияб диктант. Бобр	1

33.	Деепричастияб сверел	1
34.	Такрар гъаби	1

5. Написял хласилал:

Жиндирго Ват1аналдаса, дагъистаналъул миллатаздаса ва гьелъул тарихалдаса ч1ух1и;

Жив маг1арул миллаталъул чи вук1ин бич1чи;

Рахъдал мац1 нилъер культураялъул аслу бук1ин бич1чи

Маг1арулазул миллатазда гьоркъоб щулияб бухъен ч1езабудеблъи лъай;

Гъалат1 гьеч1еб к1алзул ва хъвавул калам г1аммаб культураялъул г1аламат бук1ин лъай;

Школалдехун ва ц1алиялдехун бугеб бербалагъи ц1ик1инаби

Кидаго лъик1ав ц1алдохъанлъун вук1ине бажари;

Лъик1аб даражаялда ц1ализе бугеб пагъму

Цогидал г1адамазе кумекалъе х1адурар, ният лъик1ав, инсан вахъинави.

Муг1алимас кьураб къиматалда разилъи.

Рокъи Ват1аналде

Рокъи т1абиг1аталде

Рахъдал мац1 нилъер культураялъул аслу бук1ин бич1чи

6.Рагъараб календарно- тематикияб план 6 класс 2023 - 2024с.

№	ДАРСИЛ ТЕМА	Саг1 ат	Деятельностиялзул видал	Материально- техникаялзул чезаби	Напсиял хласилал:	заман	
						план	факт
1	Авар мац1алзул х1акъалзул кьокъаб баян	1	1. К1алзул ва хъвавул калам цебет1езаби; 2. 6 кл. авар мац1гун лъай-хъвай гъаби	Таблица	Жиндирго Ват1аналдаса, дагъистаналзул миллатаздаса ва гьелзул тарихалдаса ч1ухи;		
2	Лексика ва фразеология. 5 абилеб классалда малъараб лексика такрар гъаби	1	1. Лексикаялзул х1акъалзул баян такрар гъаби; 2. К1алзул ва хъвавул к/ц	Карточка: биччана, гурмендо, гурга, гъира – шавкъ.	Жив маг1арул миллаталзул чи вук1ин бич1чи;		
3	Киназго х1алт1изарулел раг1аби. Диалектикиял ва пишачилъиялзул раг1аби	1	1. Лит. мац1алт1е баян кьезе; 2. Раг1ул аслияб маг1на бици	Таблица	Рахъдал мац1 нилъер культураялзул аслу бук1ин бич1чи		
4	Цогидал мац1аздаса рач1арал раг1аби. Ц1иял ва басралъарал раг1аби	1	1. Ц1алдохъабазул лъай-хъвай гъабице цогидал мац1аздаса рач1арал раг1аби гун;	Т1ехъ	Маг1арулазул миллатазда гьоркъоб щулияб бухъен ч1езабулеблъи лъай;		
5	Сочинение Муг1рузда бет1ербахъи	1 1	2. К1алзул ва хъвавул к/ц 3. Ц1алдохъабазул бит1унхъваялзул ва	Мажмуг1	Гъалат1 гьеч1еб к1алзул ва хъвавул калам г1аммаб культураялзул		

			пунктуациялъул бажари лъазе;		галамат букӀин лъай;		
6.	РагӀи лъугъин.	1	1. Сундул кумекалдагъун рагӀи лъугъунеб бици; 2. КӀалзул ва хъвавул к/ц	Разборалъул тартиб	Рокъи ВатӀаналде		
7.	<i>КӀиго рагӀи, яги кӀиго къибил жубан лъугъарал рагӀабазулгун битӀун -хъваялъул лъай-хъвай гъаби;</i>	1	1. КӀиго рагӀи, яги кӀиго къибил жубан лъугъарал рагӀабазулгун битӀун -хъваялъул лъай-хъвай гъаби;	КӀалзулаб цӀех-рех.	Кидаго лъикӀав цӀалдохъанлъун вукӀине бажари;		
8.	<i>Цо каламалъул бутӀа цогиялъул бакӀалда хӀалтӀизаби</i>	1	1. Каламалъул бутӀаби такрар гъари; 2. Каламалъул бутӀабазул дандеккей;	КӀалзулаб цӀех-рех.	ЛъикӀаб даражаялда цӀализе бугеб пагъму		
9.	Изложение. Руз	1	1. ЦӀалдохъабазул кӀалзул ва хъвавул к/ц 2. ЦӀалдохъаб. рузиде бугеб бербалагъи хисизаби; гъелъул гӀадамазе бугеб пайда	Калам цебетӀезабикалам цебетӀезаби	Цогидал гӀадамазе кумекалъе хӀадурав, ният лъикӀав, инсан вахъинави.		
10.	Морфология ва битӀунхъвай. Предметияб цӀар.	1	1. Падежал такрар гъари; 2. КӀалзул ва хъвавул к/ц	ХӀарпал	МугӀалимас къураб къиматалда разилъи.		
11.	БакӀалъул падежал	1	Падежазул ахиразул битӀунхъвай малъи;	Разборалъул тартиб	Рокъи ВатӀаналде		
12.	Предметияб цӀаралъул гӀемерлъул форма		Предметияб цӀаралъул гӀемерлъул форма	Калам цебетӀезаби	Рокъи тӀабигӀаталде		

		1					
13.	Предметияб ц1аралъул суффиксал	1	Предметиял ц1арал лугъизаризе х1алт1изарулел суффиксазе баян къезе;	Разборалъул тартиб	Рахьдал мац1 нилъер культуралялъул аслу бук1ин бич1чи		
14	Журарал предметиял ц1арал ва гъезул бит1унхъвай	1	1. Журарал пр. ц1арал кин лъугъунелали рихъизари;	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.	Жиндирго Ват1аналдаса ч1ухи;		
15.	Контролияб диктант «Юсуп»	1	1. Ц1алдохъабазул бит1унхъваяляулаб ва пунктациялъулаб лъай щиб даражаялда бегебали хал гъаби	Гъалат1азда т1ад х1алт1и	Жив маг1арул миллаталъул чи вук1ин бич1чи;		
16.	Предметияб ц1аралъул морфологияб разбор.	1	1. Морфологияб разбор гъабизе ругъун гъари;	Х1арпал	Рахьдал мац1 нилъер культуралялъул аслу бук1ин бич1чи		
17.	Прилагательное	1	1. Прилагательное к/б х1исабалде г1аммаб баян къезе;	Т1ехъ	Маг1арулазул миллатазда гъоркъоб щулияб бухъен ч1езабулеблъи лъай;		
18.	Качествиял прилагательнаял	1	1.Качествиял прилагательнаял 2. К1алзул ва хъвавул к/цКачествиялги гъоркъоблъиялъу-лалги прил. гъоркъоб бугеб бат1алъи бихъизаби;	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.	Гъалат1 гъеч1еб к1алзул ва хъвавул калам г1аммаб культуралялъул г1аламат бук1ин лъай;		
19.	Прилагательнаял лъугъунеб куц.	1	1.Авар мац1алда прилаг. лъугъунел къаг1идабазулгун лъай-хъвай гъаби;	Разборалъул тартиб	Школалдехун ва ц1алиялдехун бугеб бербалагъи		

					циклинаби		
20.	Сочинение «Нижер хъизан»	1	1. К1алзул ва хъвавул к/ц 2. Эбел-инсуде яцал вацазде бугеб рокьи ц1иклинаби	Мажмуг1	Кидаго лъиклав ц1алдохъанлъун вуклине бажари;		
21.	Рик1к1ен. Рик1к1еналъул г1уц1и.	1	Рик1к1ен. Рик1к1еналъул г1уц1и.	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и..	Лъиклав даражаялда ц1ализе бугеб пагъму		
22.	Рик1к1еналъул разрядал	1	1. Рик1к1еназул разрядазулгун ц1алдохъабазул лъай-хъвай гъабизе;	Х1арпал	Цогидал г1адамазе кумекалъе х1адурав		
23.	Иргадул рик1к1ен	1	1. Иргадул рик1к1ен кин лъугъунебали бихъизаби;	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и.	Муг1алимас къураб къиматалда разилъи.		
24.	Рик1к1енал падежазде свери	1	Рик1к1енал падежазде свери	Разборалъул тартиб	Рокьи Ват1аналде		
25.	Ц1арубак1.	1	1. Ц1арубак1алъе к/б х1исабалда г1аммаб баян къезе; 2. Ц1арубак1алгун предложенил г1уц1изе ругъун гъари;	К1алзулаб ц1ех-рех. Жив-живгун х1алт1и. карточкаби	Рокьи т1абиг1аталде		
26.	Ц1арубак1азул бит1унхъвай	1	1. Ц1арубак1 такрар гъаби; 2. Ц1арубак1азул бит1унхъвай малъи	К1алзулаб ц1ех-рех.	Рахъдал мац1 нилъер культуралялзул аслу буклин бич1чи		
27.	Причастиялъул маг1на	1	1. Причастиялъул х1акъалъулъ баян къезе; 2. Причастиялдаги прилагательнойл-даги гъоркъоб бугеб бат1алъи бихъизаби.	Х1арпал	Рахъдал мац1 нилъер культуралялзул аслу буклин бич1чи		

28.	Изложение « Имам Шамиль»	1	Калам цебет 1езаби	Мажмуг 1	Жиндирго Ват1аналдаса ч1ухи;		
29.	Причастияб сверел	1	Причастияб сверелалъе баян кьезе;	Т1ехь	Рахьдал мац1 нилъер аслу бук1ин бич1чи		
30.	Причастиялъул заманаби	1	1. Заманаби такрар гъари; 2. Причастие такрар гъаби; Причастие падежазде сверизе ругъун гъари;	Жив-живгун х1алт1и.	Жиндирго Ват1аналдаса ч1ухи;		
31.	Деепричастие.	1	1. Деепричастиялъе баян кьезе; 2. Деепричастие глаголалъул хасаб форма бук1ин бици;	Разборалъул тартиб	Рахьдал мац1 нилъер культуралялъул аслу бук1ин бич1чи		
32.	Контролияб диктант. Бобр	1	1. Бит1унхъваялъул ва лъалхъул ишараби лъеялъул ц1алдохъабазул лъай борцине	Гъалат1азда т1ад х1алт1и.	Жиндирго Ват1аналдаса ч1ухи;		
33.	Деепричастияб сверел	1	1. Деепричастияб сверелалъе бич1чи кьезе; 2.	К1алзулаб ц1ех-рех.	Жив магарул миллаталъул чи вук1ин бич1чи;		
34.	Такрар гъаби	1	К1алзул ва хъвавул к/ц	К1алзулаб ц1ех-рех	Муг1алимас кьураб кьиматалда разилъи.		